

Katalonien efter självständighetsförklaringen

Innehåll

Plan för en ny republik eller en inbillad republik?	1
Katalonien: Vid sidan av självständigheten, de sociala frågorna på väg tillbaka.....	8

I denna artikelsamling ingår två artiklar. Den första är skriven av den katalanske *Anticapitalistas*-medlemmen Josep Maria Antentas och den andra är hämtad från den undersökande franska tidskriften *Mediapart*.

I sin artikel redogör Antentas för utvecklingen som lett fram till den dagens situation och målar upp en bild av det instabila och förvirrade politiska läge som nu råder. Särskilt den regeringsbärande separatistiska koalitionen i Katalonien, Puigdemonts *Junts pel Sí*, har hamnat i en mycket besvärlig sits, där man inte riktigt vet vad man kan och vill göra och verkar i stort sett vara handlingsförlamade. De borgerliga separatistiska krafterna är helt enkelt inget att hålla i handen i den rådande situationen.

Samtidigt som Puigdemont & Co är rådvilla är vänstern splittrad och har därför svårt att utveckla en kraftfull politik, med massmobiliseringar som medel för att åstadkomma förändringar. För att komma ur denna ohållbara situation menar Antentas att man både kan och måste övervinna splittringen mellan ”självständighetsblocket” och den vänster som är för självbestämmanderätt, men inte avskiljande (detta gäller främst Podemos). Man måste få till stånd samarbete och allianser mellan vänsterseparatistiska och de vänsterkrafter som är för *rätten* till självbestämmande, men som vill se en variant av en federal lösning i stället för avskiljande. För att komma framåt måste man också bryta isoleringen och finna stöd och allianser utanför Katalonien. Härvidlag gäller det att finna former för att driva en gemensam kamp mot åtstramningspolitiken och samverka i andra frågor, där de arbetande massorna har gemensamma intressen oavsett var de arbetar och lever.

Den andra artikeln, av Ludovic Lamant, handlar om den vänster (i Katalonien) som är för självbestämmanderätt, men inte avskiljande (dvs just de politiska strömningar som Antentas vill ha samverkan med). De viktigaste komponenterna är här katalanska Podemos (*Podem*) och det parti – *Catalunya en Comú* – som borgmästaren i Barcelona, Ada Colau, är den mest kända företrädaren för. Artikeln handlar om de försök som dessa politiska krafter gör för att få till stånd en valkoalition inför det regionval som utannonserats till den 21 december och som de flesta politiska krafter i Katalonien verkar acceptera.

Martin F

Plan för en ny republik eller en inbillad republik?

Josep Maria Antentas

[Denna artikel publicerades ursprungligen i den spanskspråkiga tidskriften *Viento Sur*, 5 november 2017. Här har den översatts från *International Viewpoint*, 10 november 2017. Översättning (från engelska): Göran Källqvist.]

1. Utan någon plan. Det är en sammanfattning av den katalanska regeringens strategi sedan den hade proklamerat den katalanska republiken den 27 oktober.

Låt oss rekapitulera: den katalanska regeringen valdes den 27 september 2015 med ett orealistiskt perspektiv, som grundade sig på att den inom 18 månader skulle ”frikoppla” sig

från den spanska staten genom att godkänna en rad lagar och skapa ”statsstrukturer”. Inför det absurda i dessa tidsramar, och till stor del tack vare att det självständighetsvänliga vänsterpartiet CUP (Candidatura d'Unitat Popular, Folkliga enhetskandidaturen) envist krävde det, så tillkännagav den katalanska regeringen i september 2016 att den skulle hålla en folkomröstning om självständighet före 2017 års utgång.

Utan att någonsin erkänna det bytte regeringen alltså linje från den inställning som den hade antagit hösten 2014, då den sa nej till att genomföra en folkomröstning om självständighet som högsta domstolen hade förklarat olaglig, och istället valde att genomföra en icke bindande konsultation av medborgarna. Efter en lång omväg återvände regeringen till tanken på att tillgripa folkröstning som en lösning – en beslutande folkomröstning.

När datum närmade sig genomförde den katalanska presidenten Carles Puigdemonts samordningsavdelning förberedelser, trots att de aldrig var riktigt övertygade om att folkomröstningen verkligen skulle ske, och förväntade sig att deras aktioner plötsligt skulle stoppas genom att den spanska staten närsomhelst skulle ingripa. För Puigdemont handlade det alltså om att rida på vågen så länge som möjligt. Men till slut slutade det med att han gick mycket längre än han hade föreställt sig eller varit beredd att våga sig på.

2. Ingen återvändo. Trots att den spanska polisen beslagtogs valsedlar, var folkomröstningen den 1 oktober en verklig logistisk framgång. Men folkomröstningen ägde inte rum därför att den hade planerats i detalj av Puigdemonts administration eller Katalanska nationalförsamlingen (ANC), utan på grund av den explosion av dynamisk självorganisering underifrån – inklusive folk som ockuperade och försvarade vallokaler – som ägde rum när den våg av förtryck som den spanska staten släppte lös den 20 september bara ökade ju närmare folkomröstningen kom.

Både den katalanska regeringen och ANC var nöjda med att hålla vallokalerna öppna och dela ut valurnor och röstsedlar. De antog att den spanska polisen skulle förhindra omröstningen – deras mål var att få foton av långa rader av medborgare som väntade vid vallokaler som hade stängts med våld. Som vi alla vet gick det till på ett helt annat sätt. Folkomröstningen ägde rum och ilskan mot förtrycket drev fram massmobiliseringen den 3 oktober.

Sedan började den katalanska regeringen att vackla politiskt, eftersom den aldrig förutsåg detta scenario eller visste hur den skulle ta itu med de upptrappade konfrontationer som man kunde förvänta sig skulle bryta ut om den på ett eller annat sätt utropade en katalansk republik. Inte heller hade den någon strategi för att alliera sig med de politiska krafter som mobiliserade den 1 och 3 oktober, och inte nödvändigtvis stödde självständighet, men som ändå skulle stöda en brytning med den spanska staten i kölvattnet på dess förtryck.

Efter Puigdemonts illa iscensatta ”upphävande” av självständighetsförklaringen den 10 oktober, och ett misslyckat försök att utlova val om den spanska regeringen drog tillbaka tillämpningen av paragraf 155, tvingades den katalanska presidenten utropa en katalansk republik utan någon verklig plan för vad som därefter skulle göras för att förvandla deklARATIONEN till mer än symbolik.

3. Oansvarigt ansvar. För varje politisk eller social rörelse är det avgörande att hantera tid och plats. Sedan den 3 oktober har den katalanska regeringen och ANC skött båda dåligt. De har trasslat in den inledande kraften i en hemlighetsfull och dåligt förklarad politik som har retat och förvirrat många av deras anhängare, och gjort att det sedan länge efterlängtade utropande av republiken blivit något kylslaget. Sedan avstod de från varje institutionell åtbörd som visade på en verklig vilja att försvara utropandet, eller framförallt mobilisera på gatorna eller ockupera symboliska och strategiska platser.

Ända sedan 27 oktober har det funnits ett fullständigt vakuum och en total avsaknad av ledning. Puigdemont och hans ministär uppvisar en bild av uppgivenhet och brist på viljestyrka – de verkar följa ett manus för hur man inte ska göra. De folkliga rörelsernas

historia är fylld av liknande situationer där återhållsamma politiska och sociala ledningar är oförmögna att visa vägen för de rörelser de leder, vilket i avgörande ögonblick leder till missnöje inom deras egna led, och till sist ger öppningar för reaktionen som organiserar sig under en fana av försiktighet. Vi kan kalla denna politik för ”oansvarigt ansvar”.

4. En chans att bryta med ”processen”? Att utropa republiken utan att ha någon strategisk plan för att förverkliga den är i viss mening den politiska kulmen på hur man på officiell nivå bedrivit ”självständighetsprocessen” ända sedan den inleddes 2012 – det vill säga en politik av att hela tiden vinna tid och skjuta upp alla konfrontationer. Men sedan regeringen i september hade förpliktigt sig till att genomföra en folkomröstning, så kom 1 oktober till stånd bara därför att processen hade uttömt sig. Och 1 oktober ledde till en konfrontation med den spanska staten, och förnekade därmed själva processens inre väsen.

Konfrontationen var en följd av de krafter som hade satts i rörelse av självständighetsprocessen och den leddes av de som stödde denna process, men ändå uppkom konflikten bara på grund av ett överväldigande tryck från de som aldrig stödde processen från början. Allt detta kulminerade i en rad aktioner som inte alls rimmade med den så kallade självständighetsprocessen, inklusive att republiken utropades på ett sätt som (paradoxalt nog) var helt i linje med processens vanliga sätt – det vill säga genom att använda helt symboliska och tomma gester.

5. Orsaker. Källan till de begränsningar som den katalanska regeringen visade sig ha i det avgörande ögonblicket, måste vi söka i dess natur, klassammansättning och politiska kultur.

Det Katalanska europeiska demokratiska partiet [PDeCAT, som leds av Puigdemont och kontrollerar de flesta platserna i det katalanska parlamentet] är ett nyliberalt parti som tvingades in på vägen till självständighet bara för att det inte hade något alternativ. Många av dess medlemmar har först nyligen börjat stöda självständighet, medan andra, som Puigdemont, alltid har gjort det. Men det är ett ordningens parti med en konservativ social bas. Det känner ingen samhörighet med brytningar och plötsliga förändringar – det är av naturen pragmatiskt och vill gå gradvis fram, det är knutet till stora ekonomiska intressen (även om storkapitalet är misstänksamt mot det på grund av dess strävanden efter självständighet) och är känsligt för påtryckningar från dem. Det misstror folkliga mobiliseringar.

Kataloniens republikanska vänster [ERC, ett vänsterparti som vid valen 2015 gick till val på en gemensam lista med PDeCAT] är å andra sidan ett perfekt förkroppsligande av en syntes mellan en äkta självständighetspositiv övertygelse, och en politisk kultur som är föga benägen till kamp. Det vill gå gradvis fram, och har en progressiv medelklassbas, som, med undantag för vissa utbildningssektorer, till stor del har stått utanför de senaste årens stora sociala mobiliseringar kring frågor som inte har direkt med självständighet att göra. Som man säger, har de inget sting.

Under dessa avgörande veckor har alla strategiska uppfattningar och politiska visioner, och den sociala bas som stöder den katalanska regeringen och håller självständighetsprocessen vid liv, utsatts för en avgörande prövning som avslöjade deras brister (enda undantaget är CUP, som stöds av en viktig minoritet av befolkningen). Men för var och en som ville se dessa begränsningar, var de fullt synliga ända från början.

6. Tvetydigheter. Händelserna under september och oktober har visat vilken tvetydig inställning den katalanska regeringen har till folkliga mobiliseringar. Regeringens inkompetenta ledning av förväntningarna hos rörelsens sociala bas mellan 3 och 27 oktober är bara en återspeglning av hur den uppfattar politik, och att den är fast i institutionella manövrar och saknar all förmåga att leda en massrörelse. 20 september och efterdyningarna visade också tydligt både ANC:s och Ömniums [en mycket inflytelserik katalansk kulturorganisation] strategiska återvändsgränd, även om den sistnämnda spelade en sekundär roll, och på många sätt var djärvare än andra.

Sedan självständighetsprocessen inleddes 2012 har den varit en enastående massrörelse under ANC:s sociala ledning. Men deras organisationsuppfattning har varit vertikal och kontrollerad uppifrån, mer i linje med en kultur av representation och delegation än av självorganisering. Mellan 20 september och händelserna den 1 och 3 oktober överskred rörelsen dessa gränser (om än bara delvis och vi ska inte överdriva det). Det överrumplade regeringen och ANC (liksom Ömnium), och orsakade att det bland dessa krafter uppkom rädsla och oro för att de skulle kunna förlora kontrollen över situationen.

Det ledarskapsvakuum som den katalanska regeringen uppvisade efter 27 september, visade också en andra begränsning hos ANC: att det underordnade sig de separatistiska majoritetspartierna (det vill säga de till höger om sig politiskt) och var oförmöget att anta en ledarskapsroll som är oberoende av dem.

2012 var ANC:s politik att pressa den katalanska regeringen framåt, men utan att någonsin utmana eller störa den. ANC väddade bara ödmjukt till den dåvarande presidenten Artur Mas att genomföra folkomröstningen den 9 november 2014, efter att den hade förbjudits av Konstitutionsdomstolen. Dessutom godtog det förslaget att förvandla valen den 27 september 2015 till en rådgivande folkomröstning och den illusoriska färdplanen mot ett framtida ”avskiljande” från den spanska staten. Det var en färdplan där initiativet alltmer låg i regeringens händer, och där ANC spelade en allt mindre avgörande roll.

7. En kupp i praktiken. Rajoys utlysande av val i Katalonien efter att han hade upplöst den katalanska regeringen, visar tydligt på de verkliga styrkeförhållandena. Under de senaste två månaderna har det inte så mycket existerat en dubbelmakt som dubbel legitimitet i Katalonien. Rajoy återtog initiativet genom att utlysa val, och visade att den spanska statens legalitet fortfarande gäller och tvingade in självständighetsrörelsen på en defensiv väg.

Men denna styrkedemonstration från den spanska regeringens sida innehåller också ett tecken på relativ svaghet: den lyckades inte genomdriva ett absolut, långvarigt upphävande av det katalanska självstyret med målet att montera ner dess grundläggande stöttepelare (offentliga media, utbildning, etc.). Detta alternativ var inte bara omöjligt på grund av de stora svårigheterna att tygla effekterna av det, utan högst troligt också på grund av påtryckningar från europeiska myndigheter, som högst sannolikt pressade på för ett mindre skadligt resultat, mer i linje med deras officiella hycklande.

Med valen har Rajoy köpt tid. Han har lyckats bestämma tempot och har avgjort alla frågor om vem som kontrollerar Katalonien. Men det innebär inte nödvändigtvis att han har lyckats besegra självständighetsrörelsen i djupare mening, eftersom valkalendern återigen mycket väl kan ge en parlamentarisk majoritet som är för självständighet.

8. Motbjudande desavouering. Den polarisering som har drivits på av den påskyndade självständighetsprocessen i september och oktober, har på kort sikt gynnat konservativa krafter i den spanska staten, och har lett till att leden slutits bakom det regimvänliga blocket och hela statsapparaten under de mest konservativa sektorernas herravälde. Återupprättandet av Spaniens makt i Katalonien är en sorts motbjudande desavouering.

”Desavouering” eftersom den inte kan erbjuda reformer uppifrån som åtminstone delvis införlivar kraven från de som idag har uteslutits från det politiska system som uppstod i och med de politiska och sociala uppgörelserna efter Franco 1978 (i princip Podemos’ och den katalanska självständighetsrörelsens sociala bas), och inte heller kan det leda till en ny fördelning av den politiska och institutionella makten. Den kan inte heller erbjuda en ny sorts ekonomisk och social integrering för större delen av medelklasserna, yrkesutbildade arbetare och unga med osäker sysselsättning.

”Motbjudande” därför att den är mycket aggressiv och auktoritär, och med glädje utnyttjar krisen i Katalonien för att åter centralisera hela den spanska statsstrukturen och isolera Podemos. Men själva logiken i denna motbjudande desavouering kommer på medellång sikt

att fördjupa de bakomliggande faktorer som har skapat en kris för 1978 års politiska system.

9. Delad framtid. Den huvudsakliga komplicerande faktorn i Kataloniens politik är att 15 maj-rörelsen med massockupationer 2011 och krusningarna efter dem, å ena sidan, och självständighetsprocessen å den andra, har lett till skilda förväntningar – även om det finns tydliga likheter.

Dessa skilda perspektiv är i bredare mening ett uttryck för det komplicerade förhållandet mellan den sociala och den nationella frågan inom den katalanska politiken och samhället. Och på mer konkret nivå går det att se detta problem i frånvaron av en allians mellan de krafter som är för självständighetsprocessen och de som försvarar rätten till självbestämmande inom federala spanska ramar. Detta misslyckande fortsätter trots Rajoys förtryck, där förnekandet av denna rätt skulle kunna öppna dörren för gemensamma aktioner.

Självständighetsrörelsen grundläggande politiska brist var att den skilde sitt mål att erövra en egen stat från ett klarläggande av denna stats konkreta politik mot åtstramningar och för demokrati. Förespråkarna av självständighet var besatta av att inte förlora stödet från konservativa katalanska krafter, och saknade ända från början en gedigen analys av den katalanska samhällsstrukturen. De var likgiltiga inför att bygga en allians med de samhällssektorer som varje projekt för förändring behöver, och de lyckades inte dra in eller ens närma sig, den sociala basen för de betydande sociala rörelser och politiska krafter till vänster som inte ansåg att deras främsta mål var självständighet – och trodde kanske bara att de förr eller senare skulle bli övertygade om behovet av självständighet eller åtminstone anpassa sig till det.

Att kräva en katalansk republik på ett sådant sätt att det skulle kunna sluta i självständighet eller i en federation med den spanska staten, tydligt ge uttryck för en konstituerande process för en sådan katalansk republik, och föreslå en katastrofplan för att lösa vanliga katalaners mest pressande behov (som arbetslöshet, utbildning, etc.), skulle ha varit tre beståndsdelar för att övervinna de motsättningar som hade sitt ursprung i de olika förväntningarna hos 15 maj-rörelsen [också känd som Indignados-rörelsen] respektive självständighetsprocessen.

Om det är svårt att övervinna denna splittring, då är det överraskande att den katalanska politikens huvudaktörer under dessa fem år har ägnat så lite strategisk uppmärksamhet åt frågan. Att försöka göra det skulle ha inneburit att arbeta både i och utanför självständighetsprocessen – utan tvivel en svår uppgift, men en uppgift som vänstern skulle ha antagit som sin egen.

10. Splittring inom vänstern. Inom självständighetsrörelsen har CUP givetvis företrätt en vision som går långt utöver den ”rena och skära” självständighetsrörelsen, och har försvarat ett program som inte bara knöt ihop nationalistiska och sociala frågor, utan också förde fram ett öppet antikapitalistiskt alternativ, för en brytning med det nuvarande.

Således representerade CUP en motvikt mot den ökande institutionalisering av huvuddelen av de ”krafter för förändring” som uppstod 2014 och 2015. Men CUP blev alltför inriktat på sin (ärliga och uppriktiga) roll som garant för att självständighetsprocessen skulle kämpa tills den var fullbordad, och det betydde att det inte förde någon energisk politik av att diskutera med och vinna insteg i vänstern och dess sociala bas, som lutade åt att verka utanför självständighetsprocessen.

För sin del antog vänstern utanför självständighetsrörelsen, som Catalunya en Comú, en passiv vänta-och-se-politik. Den pekade på många av de verkliga problem som hängde samman med det officiella förslaget om självständighet, bland dem hur tom tanken på ”självständighet” som en patentlösning var, hur svårt det skulle vara att få självständighetsprojektet att förverkligas, den polarisering av identiteter som det kunde skapa och hur andra frågor och konflikter tonades ner för den överallt närvarande nationella frågan. Men Catalunya en Comús brist på verklig inblandning i processen hindrade det från att ingripa i

nämnda frågor.

Deras politik utgör en sorts paradoxal passivitet, där situationens motsättningar och negativa sidor får rättfärdiga en passiv politik, som förvärrar konsekvenserna av samma negativa sidor. Denna djävulska spiral av passivitet är en självuppfyllande profetia, och återspeglar på sätt och vis en sorts strategisk längtan efter en icke existerande verklighet där varken självständighetsprocessen eller den nationella frågan existerar.

11. Scenarier. Det är fortfarande svårt att förutse vägen till valen den 21 december. Fångslandet av medlemmar i den katalanska regeringen, liksom de som fortfarande befinner sig i faktisk exil i Bryssel, visar på gott och ont att valen inte kommer att hållas under normala förhållanden. Men det är just nyckeln till situationen. Vi får inte acceptera att den dynamik som Rajoy har infört är normal.

Slagen mot den katalanska regeringen kom i kölvattnet till ett vakuum och en ledarskapskris. Det budskap som spelades in i Bryssel den 2 november av Puigdemont, och där han kritiserade arresteringarna, betonar bara den katalanska regeringens oförmåga: han fördömde förtrycket, men erbjöd bara en allmän uppmaning till mobiliseringar utan några konkreta förslag eller mål.

De första reaktionerna efter arresteringarna (protester utanför parlamentet och på huvudtorget i flera samhällen) verkar troligen följas av en dagslång strejk den 8 november och en massdemonstration den 11 november. Det är fortfarande alltför tidigt för att bedöma aktionernas omfattning, men med halva regeringen arresterad och den andra utan politiska initiativ, måste både ANC och Òmnium, liksom andra politiska krafter som är för självständighet och de som är mot den spanska statens förtryck, ta en ledande roll och slå fast en klar dagordning för mobiliseringarna, med ett strategiskt perspektiv som är rimligt. Förberedelserna inför valen kommer inte att göra det lättare för oss att koncentrera oss på dessa uppgifter.

Om en politisk dagordning slås fast uppifrån, så skulle dynamiken underifrån, som drivs på av Republikens försvarskommittéer (CDR), kunna bli viktig. Precis som mellan 20 september och 3 oktober kan CDR spela en roll för att gå utöver de officiella strukturerna. Men de verkar inte ha styrkan att släppa loss sina egna perspektiv på kamp underifrån om det inte utfärdas paroller och krav uppifrån som åtminstone driver på i den riktningen – men tvärt emot detta kan vi se symptom på handlingsförlamning och förvirring.

12. Parlamentariska perspektiv. Det är svårt att förutspå valresultat, även om det är möjligt att resultatet kommer att bli samma som 2015. Som ett resultat av förtrycket har självständighetsrörelsen utan tvekan fått ökat stöd, men den katalanska regeringens sicksackande mellan 1 och 27 oktober och dess efterföljande handlingsförlamning har förbryllat en del av dess sociala bas.

Å andra sidan har det prospanska blocket i Katalonien för första gången på fem år lyckats uppträda som social kraft, och det visade sin tyngd på gatorna med demonstrationen den 21 oktober med tiotusentals personer. Det har till slut hittat ett mål att kämpa för. I detta läge kommer förmågan att mobilisera anhängare att räknas mer än sympatier åt ena eller andra hållet. Det är i själva verket en svag punkt för självständighetskrafterna. Och det är därför kampanjen till den 21 december måste ses i förhållande till, och knyts till, utomparlamentariska mobiliseringar (eller frånvaron av dem).

13. Ensidighet och brödraskap. Motsatsen mellan en ensidig väg (att samla krafter inne i Katalonien för en brytning) och alternativet att bygga upp en politisk majoritet för förändring i den spanska staten i sin helhet, har varit ett av den katalanska och spanska politikens stora strategiska problem. I själva verket borde ensidighet och brödraskap ses som kompletterande. Utan en ensidig rörelse för självständighet (och/eller en folkomröstning) skulle det inte ha uppstått några spanska politiska krafter som försvarade Kataloniens självbestämmande eller talade för en förhandlingslösning.

Unidos Podemos [som alliansen mellan Podemos och koalitionen Förenade vänstern som leds av kommunistpartiet kallas] stöder nu en sådan lösning som svar på den politiska verklighet som rörelsen har skapat i Katalonien. Å andra sidan är perspektivet på en ensidig brytning oavsett vad som händer utanför Katalonien – som det som föreslås av självständighetskrafterna – bristfälligt, eftersom det inte tar hänsyn till den övergripande politiska krisen i den spanska staten, och glömmer att den katalanska självständighetsrörelsen bara kan hoppas på framgång tack vare denna kris.

Istället för att se de två oförenliga taktikerna som strategiska motsatser är utmaningen att hitta en strategisk punkt där de kan smälta samman, och ha sin grund i en komplicerad dialektik mellan centrum och periferin. Det inbegriper att knyta projektet för självständighet till de krafter som ser fram mot en inre spricka i 1978 års regim i hela den spanska staten, men utan att avveckla projektet. I ett scenario där konfrontationen för självständighet i Katalonien utnyttjas av det konservativa PP och hela statsapparaten för att sluta leden och vrida diskussionen åt höger, så är det en avgörande fråga. Att hitta allianser och vinna stöd utanför Katalonien är, om inte den viktigaste, så en av den katalanska självständighetsrörelsens stora utmaningar – och för de som utan att nödvändigtvis stöda självständighet försvarar rörelsens demokratiska utmaning mot staten.

Det finns tre nycklar för att få till stånd detta: att uttryckligen knyta försvaret av den katalanska republiken till hoppet om en spansk systerrepublik i framtiden; inte skilja hoppet om självständighet från en möjlig framtida konfederation mellan resten av Spanien och Katalonien; och under den närmaste framtiden knyta självständigheten till en politik mot åtstramningar som kan väcka sympati hos de spanska folkliga klasserna. Idag saknas tyvärr dessa förslag helt på självständighetsrörelsens politiska lednings strategiska dagordning.

14. Ännu en folkomröstning? Självständighetsrörelsen har ännu inte preciserat hur den ska närma sig de val som Rajoy utlyst till 21 december. Den kan stå inför en ny sorts rådgivande omröstning om självständighet som den 27 september 2015. Då gick resonemanget att den spanska staten och EU skulle ställa Rajoys regering i en mycket svår situation om man fick majoritet för självständighet vid val som ansågs legitima av motståndarna till självständighet.

Det finns ett korn av sanning i detta resonemang. Men samtidigt ger det flera problem. Det första är att en till synes oändlig diskussion som koncentreras kring ”Ja” eller ”Nej” för självständighet har en benägenhet att splittra det politiska och sociala block som bildades 1 och 3 oktober, då styrkor utöver självständighetsrörelsen anslöt sig, inklusive delar av vänstern som är för en demokratisk brytning. En del av dessa krafter kan nu rösta för partier som är för självständighet, som CUP eller ERC. Men andra kommer att stöda krafter som stöder rätten till självbestämmande, men inte självständighet, som partiet Catalunya in Comú.

Det andra problemet är att det inte är självklart att de krafter som är för självständighet kommer att få 50% av rösterna (de fick till exempel 47,7% 2015) – under ett val där folk röstar på politiska partier och inte bara i frågan om självständighet. Hursomhelst pressar ett godtagande av en folkomröstning rörelsen att försöka hitta en teknisk majoritet, vilket kanske bara ger en begränsad seger.

Det tredje problemet är att nästa steg efter en möjlig seger för självständighetsrörelsen inte är klara. Att säga att 21 december kommer att ”bekräfta” självständighetsförklaringen från 27 oktober låter bra, men är ingen verklig handlingsplan för nästa dag.

15. Konstituerandehypotesen. Oavsett om det lanseras som en folkomröstning eller inte, så kommer valet den 21 december utan tvekan att ha karaktär av folkomröstning, och det innebär att folk kommer att se valen som en faktisk folkomröstning om självständighet, vilket man bara kan förvänta sig. På samma gång kommer en grundläggande försvarsaspekt att spela in: avvisandet av paragraf 155 och kravet på organisationsfrihet och amnesti för alla som har arresterats och åtalats.

Frågan är hur man på samma gång ska lägga fram ett positivt projekt, som innehåller en dimension som är för demokrati och mot förtryck, och en plan för institutionellt motstånd efter 21 december, men som också går utöver dessa delar för att upprätta allianser mellan självständighetsblocket och sektorer som stöder Kataloniens rätt att bestämma, men inte nödvändigtvis självständighet, som Catalunya en Comú.

Det är där konstituerandehypotesen kommer in – det vill säga en process vars avsikt är att få styrkor att inleda dialog och aktioner för att skapa sin egen vision av en radikal omstrukturering av de katalanska och spanska statliga systemen. I en mening kanske den bästa utvecklingen vore om alla krafter som är mot blocket mellan Ciudadanos, PP och [det nyliberala] Katalanska socialistpartiet skulle ingå någon sorts överenskommelse, som utöver grundläggande krav mot förtrycket, skulle inbegripa en konstituerande färdplan för en katalansk republik, vars perspektiv är förenligt med antingen självständighet eller förslag på en federation/konfederation. Summa summarum en konstituerande process som kan förena krafter så att de tillsammans kan kämpa för en brytning med den spanska regimen, samtidigt som det exakta resultatet lämnas öppet.

Vi måste givetvis konstatera att ett konstituerande system inte saknar problem. Den främsta utmaningen är att nå en överenskommelse mellan självständighetsblocket och Catalunya en Comú som inte existerar nu. Det andra problemet är, att utan en verklig politisk brytning inom de katalanska statliga institutionerna blir förslagen bara retoriska eller symboliska institutionella och sociala initiativ.

Även om konstituerandehypotesen är skör och osäker – så utgör den en mötespunkt mellan de som är för federation/konfederation och självständighetsanhängarna och är en stor utforskad möjlighet för den katalanska politiken. För att den ska vara meningsfull måste den givetvis kämpa för angelägna och konkreta samhällsåtgärder som kan bredda de demokratiska krafternas sociala bas mot det reaktionära blocket, i och utanför Katalonien. En försvarskamp mot förtrycket och gemensamma positiva perspektiv är svåra att uttrycka i dagens kritiska läge – en verklighet som inte går att önska bort om vi vill bygga allianser på en sund grundval.

16. Dilemman. Hur ska vi uppfatta vårt arbete: försvarskamp mot förtrycket och paragraf 155, kampen för en katalansk republik eller en självbelåten process till försvar för en inbillad republik? Ska vi ställa självständighet mot ett försvar av rätten att besluta eller mot möjligheten av en gemensam, framtida brytning? Är det en rent katalansk kamp, ska den underordnas politiken i den spanska staten i sin helhet, eller går det att uttrycka en dialektik mellan centrum och periferin?

Det finns föga tvekan om att vi står inför ett tredubbelt strategiskt dilemma som är lika komplicerat som det är oundvikligt. Frågan är också om det är lika olösligt som det är avgörande.

Katalonien: Vid sidan av självständigheten, de sociala frågorna på väg tillbaka

Ludovic Lamant

[Ur *Mediapart*, 7 november 2017. Översättning (från franska): Björn Erik Rosin]

Barcelonas borgmästare Ada Colau har, med stöd av andra vänsterkrafter, lagt fram en plattform, som handlar om att satsa på akuta sociala frågor inför valet i Katalonien den 21 december. Hon vill visa att det dessa dagar går att tala om något annat än självständighet i Katalonien. Hon får då också räkna med den kris, som skakar en av hennes allierade, *Podemos*, som trasslat in sig i den katalanska frågan.

En av de viktigaste frågorna inför nyvalet i Katalonien den 21 december? En skattereform.

Medan frågan om självständighet i årtal kvävt all annan debatt i Katalonien kommer vänstern nu med något helt nytt. Man vill framhäva den strategi som går ut på att lyfta fram ”de sociala frågorna”.

”Det katalanska socialistpartiet lade i fjol fram ett förslag till skattereform, men som avvisades av Junts Pel Si [självständighetsanhängarnas plattform] och [högerpartiet] Partido Popular. Vi tänker prioritera den frågan, men också lyfta fram budgeten för utbildning och hälsovård”, säger Raúl Moreno till Mediapart. I somras var arbetslösheten i Katalonien 13,2 procent, fyra procentenheter under genomsnittet i Spanien. Katalonien är också den region i Spanien med flest vräkningar (över 14 000 i fjol) och en av de regioner där nedskärningarna varit störst inom offentlig service.

”Den sociala frågan måste lyftas fram på allvar efter att alltför länge ha varit borta ur debatten. Vi måste försöka bygga en majoritet kring den för att kunna hitta en lösning på den territoriella krisen”, säger Lluís Rabell, katalansk deputerad och ledare för koalitionen *Catalunya Sí que es Pot* (Katalonien, ja det är möjligt), som Podemos 2015 gav sitt stöd till. ”Det finns ett politiskt utrymme där det går att kräva, inte självständighet men suveränitet inom mycket konkreta områden, som berör vanligt folk”, säger Joan Subirats, nära rådgivare till Barcelonas borgmästare Ada Colau.

Det handlar inte om några lösa planer. Den 31 oktober uttalade sig Pablo Iglesias, Podemos generalsekreterare, klart för vad många aktivister i Barcelona skulle vilja se: bildandet av ett vänsterblock inför valet den 21 december. Ledaren för Podemos talade om tre tänkbara inslag där: ERC (de katalanska republikanerna under Oriol Junqueras), PSC (socialisterna runt Miquel Iceta) och plattformen *Catalunya en Comú* (som bl a Podemos stöder).

Det är en koalition av ”progressiva med olika uppfattningar”, sade Iglesias. Och med fog: där återfinns ett parti som är för självständighet (ERC, som ligger etta i opinionsmätningarna), ett ”konstitutionellt” parti (PSC som är för att respektera den spanska konstitutionen och tillfällig allierad till *Partido Popular*) och ett ”mitt emellan” de båda blocken (Podemos och dess allierade som är för ”rätten att själv bestämma”, dvs att hålla en legal folkomröstning om självständighet, utan att själva vara för självständighet).

Kommer vänstern i Katalonien att lyckas med det om vänstern i Madrid inte klarade av efter parlamentsvalen 2015 och 2016? ”Det skulle kunna bli en blandad regering, över olika barriärer, men som satsar på de sociala frågorna”, säger Ramón Luque, en av veteranerna inom ledningen för Izquierda Unida (Förenade vänstern) i Katalonien och som också är rådgivare åt Pablo Iglesias rörande denna region med 7,5 miljoner invånare. ”I samband med valen 2015 och 2016 lockade vår plattform [*En Comú Podemos*] många väljare med vitt skilda uppfattningar i den nationella frågan, från federalister inom vänstern till nationalist, förespråkare för autonomi och till och med anhängare av självständighet. Vår linje sträcker sig över blockgränserna”, säger han till Mediapart.

Detta scenario är nog inte det mest sannolika. Men det kan heller inte uteslutas, eftersom ERC, som toppar i opinionsmätningarna, verkar vilja gå fram på egen hand. 2015 förvandlades regionalvalet i Katalonien till en ”folkomröstning” om självständighet genom plattformen ”Tillsammans för ett ja”, resultatet av ett närmande mellan ERC och PDeCAT (höger). Nu verkar vänsterrepublikanerna vara inne på att gå fram på egen hand. Vilket lämnar frågan öppen om sammansättningen av den nya regeringen i regionen. Även om det faktum att ERC:s ledare Oriol Junqueras fängslats och att en del av PDeCAT är för att bibehålla en gemensam front kan få ERC att svänga fram till tisdagkväll då valsedlarna ska vara fastställda.

Men sen återstår ”miljoneurofrågan”, som Ramón Luque kallar den. Finns det utrymme för en annan politisk kurs i ett läge när Katalonien är splittrat som aldrig tidigare på frågan om självständighet? ”Vi tog hem de båda senaste valen i Katalonien”, säger Luque, för att visa att

försöket kan lyckas. I parlamentsvalet i december 2015, och sedan i juni 2016, kom plattformen *En Comú Podem*, med stöd av Pablo Iglesias och Barcelonas borgmästare Ada Colau, etta. Men det går inte att jämföra med parlamentsval, säger Luque samtidigt: ”Folk röstar på ett annat sätt vid regionalval i Katalonien. Då tenderar den nationella frågan att vara helt dominerande.”

Lite motvilligt har Lluís Rabell sedan 2015 försökt stå för en mellanställning i den offentliga debatten. Ledaren för *Catalunya Sí que es Pot* är för katalanernas rätt ”att själva bestämma”, men han är inte för självständighet. ”I parlamentet var vi klämda mellan blocket Tillsammans för ett ja [självständighetsanhängare] och blocket PP-Ciudadans-PSC [för den rådande konstitutionen]. ”Jag fick ägna all min tid åt att se till att vi aldrig hamnade tillsammans med något av de blocken. Alla var ute efter att rekrytera oss. Och för mig verkar det mycket svårt att hitta ett eget utrymme när polariseringen är så stark.” 63 år gammal har Rabell bestämt sig för att dra sig tillbaka från politisk aktivitet, även om han fortfarande, i likhet med Iglesias, är för bildandet av ett vänsterblock.

Ada Colau tvungen att ge sig in i kampanjen inför regionalvalet

Men situationen nu är inte samma som för två år sedan. Då hade Ada Colau, med bakgrund i de sociala rörelserna, precis valts till borgmästare i Barcelona. Hon hade byggt sin kampanj på mycket konkreta krav, över motsättningarna mellan höger och vänster: ett stopp för vräkningarna och kamp mot problemen på energiområdet. Hon valde då att inte ställa upp i regionalvalet i september 2015. Av taktiska skäl, eftersom hon var medveten om att den nationella frågan var explosiv och föredrog att koncentrera sig på lokala problem. Då hade också den allians Rabell ledde stöd av Podem, den katalanska grenen av Podemos.

Nu ser läget annorlunda ut på vänsterkanten. Och Ada Colau tänker kasta sig in i striden. ”Ada Colau och hennes team har levt under illusionen att hon genom att leda en så betydande stad som Barcelona, och ingå i oppositionen mot [premiärminister] Rajoy i parlamentet i Madrid, skulle kunna hålla sig utanför de regionala frågorna i Katalonien. Det varade två år. Och nu när den nationella frågan tvingar sig på alla har hon inte längre något val”, lyder Rabells tolkning. I april 2017 enades vänstern i Katalonien om att bilda *Catalunya en Comú*, en gruppering som lånat namnet av *Barcelona en Comú*, som Colau lanserade 2014.

”Detta har aldrig tidigare hänt i Europa. Ingen annanstans finns det någon liknande överenskommelse, mellan de gröna och de röda. På andra håll handlar det bara om valallianser”, säger Ramón Luque. I plattformen *Catalunya en Comú* ingår fyra grupperingar, som var och en riktar sig till olika väljare: Podem (Podemos gren i Katalonien), Barcelona en Comú (Ada Colaus rörelse), samt olika katalanska grenar inom de gröna (Initiativet för Katalonien) och Förenade vänstern (Izquierda Unida, kommunisterna). I den allmänna debatten har ledarna för denna plattform redan fått beteckningen *comunes*, vilket säger åtskilligt om den avgörande roll Colau spelar där. Det är för övrigt en nära medarbetare till borgmästaren, historikern Xavier Domenech, som väntas bli nummer ett på valsedeln vid valet i december.

Men operationen är ändå allt annat än lätt. Framför allt är tiden knapp. *Catalunya en Comú* kommer att bli tvungna att planera valkampanjen i all hast. Men framför allt genomgår en av parterna, Podem, en djup kris. Det handlar om att dess ledare, Albano Dante Fachin, radikaliserat sin hållning – precis som många andra aktivister i Katalonien i takt med krisen med Madrid. Efter att först ha varit för ”rätten att själva bestämma” har han närmat sig självständighetsanhängarna efter polisbrutaliteten den 1 oktober. Hellre än en allians med Ada Colau och hennes allierade verkar Fachin vara för en ”enad front” med självständighetsanhängarna i syfte att motsätta sig den artikel 155, som Madrid använder sig av för att placera Katalonien under övervakning.

Iglesias har tvingats köra över sin partikamrat, som i måndags svarade med att avgå med buller och bång. Samtidigt har ledaren för Podemos anordnat en omröstning bland med-

lemmarna i Katalonien för att godkänna att Podem ansluter sig till plattformen *Catalunya en Comú*. Något som fått Fachin att hävda att Iglesias agerar på samma sätt som Rajoy med artikel 155, då lagligt valda myndigheter avsatts och nyval utlysts för att bevara skenet av demokrati ... ”Krisen inom Podemos gör mig orolig, eftersom partiet är det enda i Katalonien som vänder sig till de unga och inte känner sig bunden av all debatt om ’katalanismen’, vi behöver dem”, medger Luque. För Rabell handlar det om att Podemos får betala priset för vilka som fått hand om ledningen lokalt, ofta akademiker utan större erfarenhet, och långt borta från den folkliga basen.

Dessutom tillkommer spänningen på basnivå inom Podemos på andra håll än i Katalonien. Där har en del svårt att förstå de ganska djärva beslut Iglesias fattat i den katalanska frågan. Genom att vara för en legal folkomröstning om självständighet för Katalonien – något som socialistpartiet PSOE avvisar – har han hamnat på kant med en del av vänstern i Spanien. Han har också dragit på sig eld från ledarsidorna i Madrid. Hans ställning som statsman, som han försöker bygga upp, har fått sig en törn. En av Podemos grundare, Carolina Bescansa, som åtnjuter stor respekt bland medlemmarna, har varnat Iglesias och öppet uttryckt sin oro över att Podemos genom att tala alltför mycket om Katalonien ”inte har någon plan för Spanien” ...

”Podemos befinner sig i en mycket problematisk situation. Nationalisternas offensiv i Madrid är mycket stark och Podemos håller på att framstå som förrädare. I början ville de vara de nya nationalisterna och tala om ’fosterlandet’. Och nu blir de anklagade för att förråda fosterlandet ...”, säger Joan Subirats. De spänningarna, som partiets motståndare spelar på, kan komma att försvaga dynamiken runt *Catalunya en Comú*. Men sannolikt kommer detta inte att hindra den nya plattformen från att på kvällen den 21 december ha rollen som förhandlingspartner för de båda blocken, för eller mot självständighet.

Lästips

[Katalonien-dossier november 2017 - vänstern och Katalonien-krisen](#) (om krisen i Podemos, Ada Colau m m)

[Spansk och katalansk vänster diskuterar krisen i Katalonien](#)

[Luke Stobart: Katalonien: det förflutna och framtiden](#)